

האבידה אשר סבלו חסידי ווארקיי המיותמים, עם אבדן עטרת ראשם, ניכר היה האסון הגדול גם בקרב כלל החרדים על דבר ה', כי על כן פעל רבי יצחק לא רק בין חסידיו להדריכם בנתיבות ^{למנוח' תולדות} פתרה וקדושה, אלא עמד בפרץ יחד עם רעו וידידו הגה"ק בעל חידושי-הרי"ם, לבטל את כל הגזירות הרעות שהתחדשו ובאו לבקרים על כלל ישראל בוורשה, בירת פולין.

אחרי פטירתו של רבי יצחק, נשאר הגה"ק בעל חידושי-הרי"ם לבדו במערכה הכבדה. רבי יעקב דוד, בנו הבכור של רבי יצחק מווארקיי, שהמשיך בדרכי אביו בעניני השתדלנות, היה עדיין צעיר ובלתי מוכר לפרנסי וורשה, ואילו בנו השני, רבי מנחם מנדל, לא עסק כלל בענינים אלו.

לכן, לא יפלא כי הצליחו המתבוללים המקורבים לחוגי הממשלה, להעביר באותו פרק זמן, גזירה אשר פגעה בציפור-נפשה של היהדות החרדית והחסידית בפרט, בפולין של הימים ההם, היא הגזירה המפורסמת בשם: גזירת הלבוש. פקודה יצאה מטעם השלטונות, כי עד לתאריך מסויים חייבים כל היהודים להחליף את לבושיהם המסורתיים, הכוללים את הקפוטה בשבת ואת המעיל הארוך בימי החול, למלבושים קצרים נוסח „דייטש", וכן לגלח את פאותיהם וזקנם, והעובר על הפקודה יענש בכל חומר הדין.

המתבוללים, אשר הבינו היטב כי אם יצליחו להוציא גזירה זו לפועל, יגדעו בה את קרן שלומי אמוני ישראל — כי אז הותרה הרצועה, וכל החינוך אשר

פעלו אבות החסידות בקרב ההמון לשנותם ולהבדילם משכניהם גויי הארצות ירד לטמיון — עמלו בכל מאמציהם להחדיר בלב ההמון, כי אין איסור בכך וכי אך חומרא של הכל היא ממנהגי החסידים שלא לגעת בזקנם ופאותיהם, ומוטב לעשות זאת שעה אחת קודם.

אלא שהחסידים אף הם הבינו היטב כי מערכה זו היא גורלית ומוכרחים להילחם נגדה בכל האפשרויות, ומחלוקת היתה נטושה בין רבני ווארשה, האם חייבים ללכת נגד גזירה זאת במסירות נפש של, יהרג-ואל-יעבור' או לאו.

בין כה וכה הגיע הזמן המוגבל לקיום הגזירה, וכאשר רוב יהודי וורשה סירבו לקיימה, ספגו רבים מהם מכות ומהלומות ברחובות קריה ובתי הסוהר היו מלאים במאות יהודים אשר נתפסו בעוון אי-ציות לגזירת הממשלה.

לא רק בוורשה לבדה, כי גם בשאר עיירות פולין ועריה החלו רדיפות על מי שלא נכנע לגזירתה. והרה"ק מטשכנוב ציווה להכריז בעירו בכל בתי המדרש, כי על היהודים לקדש את ה' ולמסור את נפשם ובלבד שלא להיכנע לגזירה זו, וציווה לקבוע שעורים בהלכות קידוש-השם, כדי לדעת כיצד לקיים מצווה זו.

כאשר טענו לפניו מספר למדנים שבעיר: אין אפשר להכריע בזה נגד דעת רבים מרבני פולין שלא פסקו בנדון זה דין, יהרג ואל יעבור' ? השיב הרה"ק

ממשכנוב, כי שמע שגם דעת בעל חידושי הרי"ם
נוטה לכך, ואולם אם הם מטילים ספק בדבר, הנת הוא
מוכן להתראות עם הגאון הנ"ל ולברר את דעתו
בנידון. ובאשר חששו לשלומם בימים מרופים אלו,
הבטיח להם כי לא יתמהמה בוורשה. „איני נוסע לישוב
בוורשה“, אמר להם. ועוד באותו יום נסע לוורשה.
כאשר הציע לו בעל חידושי הרי"ם כסא לשבת, סירב
ואמר לאחר זמן כי הבטיח שלא יישב בוורשה, ואף
שהכוונה היתה, אמנם, שלא יתמהמה בה, אבל לא
חפץ גם לשנות מן המשמעות הפשוטה של דבריו,
ולכן נשאר עומד. הוא שאל את בעל חידושי-הרי"ם,
מה בפיו על גזירת המלכות החדשה? והשיב לו:
לדעתי מתכוונת הממשלה בזה להעביר את בני-י
מדתם, וענה הרה"ק ממשכנוב: ברוך שכוונתי לדעתו
הגדולה! ולאחר שהתפלפלו ביניהם כשתי שעות,
שב לעירו.

אוצר החכמה

אמנם דעתו של האדמו"ר מקאצק היתה אחרת.
בשמעו כי התוועדו ביניהם הרה"ק ממשכנוב עם
הרה"ק בעל חידושי-הרי"ם, שאל: לאיזו מסקנה
הגיעו? וכאשר נענה כי פסקו שחייבים בני ישראל
למסור את נפשם על קידוש-השם ולא להשמע לגזירה,
תפס בפאות ראשו וזקנו וצעק בקול: כך פסקו
להלכה? גם אני עיינתי לפעמים בספר, ויש לי ידיעה
במה שנאמר שם, ולא ראיתי דין זה של, יהרג ואל
יעבור, שני גדולים כאלו יפקירו דמם של ישראל?
מוטב שילחצו על כלל ישראל ותבוא הגאולה.

ואכן, היתה זו שאלה קשה כיצד להכריע בדבר זה. אולם מאסרו של בעל חידושי-הרי"ם שם לה קץ באורח חלקי. בראות המשכילים והמתבוללים שאין הגזירה מתבצעת על ידי פקידי הממשלה, אשר לא חפצו לעסוק בכליאת יהודים, וכך שכבר כמעט נשארה הגזירה רק על הנייר, העלו מחשבות זדון בלבם ופנו אל הנציב הרוסי בוורשה במלשינות שפלה על בעל חידושי הרי"ם, כי רק בגלל עקשנותו מסרבים היהודים להשמע לממשלה, ואם יכריחו אותו להוריד את זקנו ופאותיו יעשו כן אחריו כל המוני יהודי וורשה. בעקבות מלשינות זו נאמר בעל חידושי-הרי"ם ובמשך כמה ימים ניסו לפתותו באיומים ובנועים כי יגלח את זקנו ופאותיו, אך הוא נשאר כצור חלמיש וסירב להישמע להם.

בהיוודע דבר מאסרו בוורשה, המתה העיר כמרקחה. שמועה פשטה בין החסידים כי גילחו בכוח את זקנו ופאותיו של רבם הנערץ, ועד מהרה התאספו אלפי תושביה של וורשה וזעקותיהם בקעו שחקים. השמועה על הרוגו החולץ וגובר בין היהודים, הגיעה לנציב הרוסי, וגם משלחת מטובי הקהילה באו לפניו, להביע את מחאתם הנמרצת על מעשה נתעב זה, ועוד באותו יום שוחרר בעל חידושי-הרי"ם.

בהיוודע דבר מאסרו של בעל חידושי-הרי"ם לאדמו"ר הק' מקאצק, אמר: לא זו בלבד שהוא ישוחרר מיד, אלא על ידי זה תיבטל חומרת הגזירה — וכך היה! כי בעקבות השערוריה, יצאה פקודה מטעם

השלטונות לבטל באופן חלקי את הגזירה, וליהודים
היתה הרווחת.

אולם על אף שעיקרה של הגזירה בטלה, הרי
שלא הותר ליהודים כל לבושם החסידי. התקנה החדשה
אמרה כי היהודים יוכלו לבחור לעצמם בין הלבוש
הגרמני, הכולל מעיל קצר, פנים מגולחות ועניבה, לבין
הלבוש הרוסי. חשבון מסויים היה לשלטונות הרוסיים,
כי כדאי להחדיר גם בפולין את מלבושיהם הלאומיים.
לבוש זה כלל כמעט את כל מה שחפצו בו החסידים.
מעיל ארוך-זקן, רק על הפיאות נשארה הגזירה
בתוקפה, וכן על השטריימל'ך. ואכן, מאז הצניעו
יהודי פולין את פיאותיהם תחת הכובע הגדול שעטר
את ראשם, וברחוב לא התהלכו כמעט בכיפות או
בשטריימליך, פרט לרבנים, שלהם הותר השטריימל
באופן מיוחד.

באותה עת נזקק החסיד הוורקאי הגה"ח רבי דוד
דב טאוב, בעהמח"ס „בנין דוד", לבקר בווארשה הבירה
כדי לסדר ענין מסויים לצרכי רבנותו. אך הוא התיירא
פן יפגעו בו לרעה בגלל מלבושיו החסידיים שהיה רגיל
ללבוש. קם ונסע לווארקי אל הרמ"מ להשיח לפניו
פחדו זה. ענה לו הרבי בפסקנות:

באם תלך ביד רמה ולא תפחד מאיש, כל רע
לא יאונה לך...

בסובבו בווארשה, פגע באחד השרים, אשר חרה
אפו מאד בראותו יהודי שלא שינה את מלבושיו והוא
ציווהו לגשת אליו. אך רבי דוד דב נזכר בדברי רבו